

Kõrgem Kunstikool Pallas
Meediadisaini osakond

„Kunstisõltuvus. Reigo Kuivjõgi kunstikogu“ näituseraamat

Lõputöö

Anastasia Musakko

Juhendaja: Janika Nõmmela MA

Tartu 2025

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
Mõisted	5
1. PROTSESS	6
1.1. Projekti sisu	7
1.2. Briif ja skoop	7
1.3. Tootmise planeerimine	8
1.4. Visuaalse stiili määramine	9
2. RAAMATU KUJUNDAMINE	12
2.1. Šveitsi stiil	12
2.2. Raamatukujunduse vundament	12
2.2.1. Formaati ja trükiväli.....	12
2.2.2. Ruudustik / <i>grid</i>	14
2.2.3. Teksti loetavus ja tüpograafiline hierarhia	15
2.2.4. Pilt ja värv	17
2.3. Kaanekujundus	19
3. TEHNILINE TEOSTUS.....	21
3.1. Maalide pildistamine.....	21
3.1.1. Ettevalmistus, konsultatsioon	21
3.1.2. Pildistamine.....	22
3.1.3. Fotode järeltöötlus	24
3.2. Tootmisprotsess.....	25
3.2.1. Trükiettevalmistus	25
3.2.2. Tootmine	27
KOKKUVÕTE	28
Summary	29
KASUTATUD KIRJANDUS	30
LISAD.....	31
Lisa 1. Projekti briifi lehekülg 1/4.....	31
Lisa 2. Projekti briifi lehekülg 2/4	32

Lisa 3. Projekti briifi lehekülg 3/4	33
Lisa 4. Projekti briifi lehekülg 4/4	34
Lisa 5. Projekti scope lehekülg. Näituseraamat 1/3	35
Lisa 6. Projekti scope lehekülg. Näituseraamat 2/3	36
Lisa 7. Projekti scope lehekülg. Näituseraamat 3/3	37
Lisa 8. Hinnapakkumine Greifist 11.03.2025	38
Lisa 9. Hinnapakkumine Ecoprindist 21.03.2025 1/3	39
Lisa 10. Hinnapakkumine Ecoprindist 21.03.2025 2/3	40
Lisa 11. Hinnapakkumine Ecoprindist 21.03.2025 3/3	41
Lisa 12. Hinnapakkumine Greifist 15.04.2025	42
Lisa 13. Hinnapakkumine Greifist 29.04.2025	43
Lisa 14. Mood board	44
Lisa 15. Tunnusillustratsioon.....	45
Lisa 16. Raamatu sisukord.....	46
Lisa 17. Veebibänner	47
Lisa 18. Kiwa „Spiegel im spiegel’’	48
Lisa 19. Proofi fail 1/4	49
Lisa 20. Proofi fail 2/4	50
Lisa 21. Proofi fail 3/4	51
Lisa 22. Proofi fail 4/4	52

SISSEJUHATUS

Mikkeli kunstimuuseumis on 24.05.2025 – 19.10.2025 avatud kunstikollektsionääri Reigo Kuivjõgi kunstikogu näitus „Kunstisõltuvus”. Lisaks avaldati raamat, kuhu on koondatud näitusele välja valitud teosed. Käesolevas lõputöös keskendun raamatu „Kunstisõltuvus. Reigo Kuivjõgi kunstikogu“ kujundus- ja tootmisprotsessile.

Lõputöö raames koostan ja kujundan raamatu Reigo Kuivjõe (edaspidi: tellija). Projekti pakkumise sain tänu varasemale koostööstööle. Tellija otsis disainilahendust ja teostust soovile koondada näitusele valitud teosed raamatuks, mis toimiks nii eraldiseisva kunstiraamatuna ning aitaks kaasa kunstikogu nähtavusele ja kättesaadavusele ka väljaspool muuseumi. Tellija soov oli luua lisaks raamatule ka ühtses visuaalses keeles veebikeskkond, mis näituse toimumise ajal toimiks kommunikatsioonikanalina, jagades külastajatele asjakohast näituseinfot, tutvustaks eksponeeritud teoseid ja kunstnikke. Selleks kaasan projekti veebidisaineri Markus Klissi (edaspidi:veebidisainer). Tulenevalt tellija soovist toimivad raamat ja veebileht ühtse tervikuna, ent on taotuslikult näitusekujundusest erinevad.

Lõputöö kirjalikus osas annan ülevaate praktilise väljundi kujundus- ja tootmisprotsessidest, tuues välja tehtud valikud ja põhjendused, mis viisid lõpplahenduseni. Täpsemalt raamatu maketist, kus määratlen fondikasutuse, ruudustiku ja tüpograafilise hierarhia, lähtudes loetavuse printsiipidest. Annan ülevaate raamatupakendi ehk kaanekujunduse sisulisele loomisprotsessile. Tootmise osas keskendun tehnilistele aspektidele, sealhulgas kunstiteoste pildistamisele, trükifailide ettevalmistusele ja tootmisse saatmisele.

Soovin tänada lõputöö juhendajat Janika Nõmmelat, konsultanti Andrus Kannelat ja usalduse eest Reigo Kuivjõgi. Suur tänu Greifi tiimile kiire ja abivalmi suhtluse eest. Lisaks soovin tänada veebidisainerit Markus Klissi, kelle abi, toetuse ja kaasamõtlemise abil projekt püsis aktiivselt töös.

Mõisted

Briif (*brief*) – projekti lähteülesanne, mis on vormistatud kirjaliku dokumendina.

DPI (*dots per (square)inch*) – punkt ruuttolli kohta; trükiresolutsiooni mõõt, mis ütleb, mitmest värvilisest punktist koosneb kujutise üks ruutoll. Mida suurem DPI, seda teravamalt on tekst või pilt.

Font – kirjagarnituur. Sama suuruse, kaalu ja laiusega kirjatüüp; Times New Roman 12 punkti on font.

Hierarhia – teksti eri tasandite kasutamine dokumendis. Näiteks on lehe pealkiri hierarhia tipus, tekstilõigud aga alumises otsas.

Kirjatüüp (*typeface*) – konkreetse trükitähesordi visuaalsete (kujunduslike või stilistiliste) tunnuste kogum; Times New Roman on kirjatüüp.

Mood board – millegi visualiseerimiseks kasutatav tööriist. See hõlmab endas värvide, mustrite, valmis toodete näidiste ja fontide paigutamist ühele lehele ning nende koosmõju analüüsimist.

Reavahe (*leading*) – tekstilao ridade vaheline rõhttühimik. Termin *leading* pärineb ajast, mil trükipressides kasutati tinaladu

Recto – parempoolne lehekülj raamatus.

Ruudustik (*grid*) – püst- ja rõhtjoonte kogum lehel; kasutatakse abivahendina sõnade ja piltide joondamiseks

Sans-serif – groteskkiri, mida iseloomustab seriifide („tähejalakeste”) puudumine.

Tühi ruum (*white space*) – valge või ühevärviline ala elemendi ümber, näiteks lehe veeris.

Verso – vasakpoolne lehekülj raamatus.

1. PROTSESS

Eeltöö on lahutamatu disainiprotsessi osa, mille käigus pannakse alus kogu projektile, luuakse vundament, millele hilisemad disainilahendused tuginevad. Tulenevalt projekti eesmärgist, oli eriti oluline põhjalikult läbi mõelda nii raamatu sisuline struktuur kui ka visuaalne keel ning selgelt määratleda, kuidas need toetavad raamatu üldist kontseptsiooni ja kooskõla veebilehega.

Projekti esimeseks sammuks oli briifimine, mille kaudu sain esmase ülevaate projekti sisust, ajaraamist ja tellija ootustest. Kogutud informatsiooni põhjal koostasın lähteülesandest tulenevalt eelarve, konsultatsiooni graafikud tellija- ja veebidisaineriga, ning kaasasin tootja. Lähteülesande sisu täpsustus järk-järgult töö käigus, vastavalt täiendavatele muudatustele tellijalt ning teistelt koostööpartneritelt. Eelarve koostamisel võtsin arvesse tellija piiritletud hinnasoovi, oma töökulu, hinnapakkumised trükikodadelt ning seejärel lõin kontakti tootjaga. Põhjaliku eelarve loomine aitas teha teadlikke otsuseid nii materjalide, kui töö tehniliste protsesside osas. Hinnata projekti kogu maksumust, ning tagada ülevaade tellijale projekti mahukusest.

Raamatu kujundus on üles ehitatud paralleelselt veebikeskkonnaga, sestap on visuaalse identiteedi kujundamisel oluline järgida läbivat esteetilist ja kommunikatiivset joont. Koostöös veebidisaineriga, lõime ühtse visuaalse keele, mis seob trükise ja veebiplatvormid tervikuks. See hõlmab fondikasutust, värvipaletti, kujunduslike elementide korduvkasutust ja sisu visuaalset esitust kummagis keskkonnas. Regulaarsed arutelud ja koordineeritud koostöö veebidisaineriga tagas, et trükise visuaalne keel on kooskõlas loodava veebikeskkonnaga, võimaldades luua sidusa ja ühtse üldmulje.

Paralleelselt eelmainitule mängis olulist rolli varajane tootja kaasamine projekti, et saada tehnilist tagasisidet, vastavalt seatud eelarvele ja ajakavale. Leppisime kokku füüsilised konsultatsioonid trükikojaga, mille käigus arutasime läbi erinevad paberi- ja viimistlusvalikud, köitmisviisid ning trükitehnilised nõuded. Läbi selle sain optimeerida tööprotsessi nii, et kujunduslahendused oleksid kooskõlas eelarve ning tootmise praktiliste võimalustega.

Kõik need tegevused lõid tugeva vundamendi, millele põhinedes ülesehitada läbimõeldud ja toimivad disainilahendused.

1.1. Projekti sisu

Raamat „Kunstisõltuvus. Reigo Kuivjõgi kunstikogu” eesmärk on täiendada näituseelamust ja toimida eraldiseisva kunstiraamatuna. Toetades ühtlasi näituse ja kunstikogu nähtavust ning levikut ka väljaspool muuseumi seinu. Raamat on osa laiemast visuaalsest tervikust, mille teine sammas on veebileht. Kahe meediumi vahel on taotuslik visuaalne ja kontseptuaalne kooskõla. Näituse toimumise ajal toimib veebileht esmalt kommunikatsioonikanalina, mis jagab külastajatele asjakohast näituseinfot ja tutvustab eksponeeritud teoseid ja kunstnikke. Peale näituse lõppu toimib veebileht digiarhiivina, kus kogu säilib külastajatele avatuna. Tulenevalt tellija soovist toimivad raamat ja veebileht ühtse tervikuna, ent on taotuslikult näitusekujundusest erinevad.

Minu lõputöö keskmes on näituseraamatu kujundus ja küljendus, mis sisaldab endas nii raamatu struktuuri loomist kui ka iga eraldiseisva elemendi – tekstide, pildimaterjali ja disainielementide – läbimõeldud paigutust, tagades visuaalse järjepidevuse veebilehega. Minu ülesannete hulka kuulub lisaks sobiva formaadi ja trükimaterjalide valik, faili trükittevalmistus, suhtlus trükikojaga, kooskõlastades igat töö etappi tellijaga.

1.2. Briif ja skoop

Raamatu tööprotsess sai alguse esimesest kohtumisest tellijaga ja veebidisaineriga. Kohtumise eesmärk oli tutvustada projekti ajakava, täpsustada lähteülesanne (briif) ja tegevuskava ning leppida kokku järgmised sammud. Selleks valmistasime ette kirjaliku dokumendi (Lisa 1-4), kuhu koondasime kõik olulisemad küsimused, et paremini mõista näituse kontseptsiooni ja tellija kunstikogu olemust brändina ning saada ülevaade tellija eesmärkidest ja ootustest projekti kontekstis. Eeltöö aitas kohtumist struktureerida ja tõhustada, säästes mõlema osapoole aega.

Järgnes analüüsi etapp. Kogu kliendilt saadud teave tuli läbi töötada ja mõtestada, et seda projekti eesmärkide täitmiseks kasutada saaks. Briifi kaudu saadud info on oluline eelkõige siis, kui see on süsteemselt läbi töötatud ja mõtestatud. Eeltoodu on aluseks järgnevale etapile, projekti skoobi koostamisele (Lisa 5-7). Projekti skoop määratleb täpselt, mida ja millises mahus projekti käigus luuakse. Selline dokument annab kindla raamistiku kogu edasisele tööle, aidates vältida ebaselgust ning eelnevalt kokku leppimata muudatusi

tööprotsessi kestel ning andes ülevaate, millal projekt valmib. Disainiprojektide puhul on skoop eriti oluline, kuna loovtöö kipub laienema – ideid tekib juurde, visioonid muutuvad, ilma kindla raamistikuta võib kogu protsess hajuda, venida ja/või eelarve ületada. Skoop võimaldab vältida nn *scope creepi* ehk olukorda, kus töömaht kasvab järk-järgult ilma, et see oleks teadlikult kokku lepitud (Uptime s.a).

Minu varasem töökogemus kliendiprojektidega ei ole seni loonud otsest vajadust skoobi koostamiseks – projektid on olnud väiksemahulised ja lihtsasti suuliste kokkulepete läbi hallatavad. Mitmekülgse ja erinevaid meedialiike hõlmava kunstikogu näituseprojekti kajastava raamatu puhul on skoop dokumendina väga oluline. Koostöös veebidisaineriga ja teiste seotud partneritega kogesin, kui tõhus ja efektiivne on selgelt sõnastatud tööraamistik. Tänu sellele kogemusele kavatsen ka edaspidises töös skoopimist rakendada hakata.

1.3. Tootmise planeerimine

Projekti eelarve korraldab kõik kuluhinnangud kategooriatesse ja edasi ühte dokumenti, mis osutub mitmes etapis väga kasulikuks. Samuti toimib see kontrollimehhanismina, mida kasutatakse projekti edenemise ja kulude mõõtmiseks. Trükikulu moodustab märkimisväärse osa raamatu tootmise kogukulust, seega hinnapakkumist raamatule küsisin kohe, kui lähteülesanne/tehnilised parameetrid olid selged. Varajane hinapäring võimaldab realistlikku eelarvestamist ja aitab vältida ootamatuid kulusid või hilisemaid kompromisse kvaliteedis.

Hinnapäring toimub raamatu kujundusprotsessi algusfaasis, seega on hea teada algusest peale kas raamat on pehme- või kõvakaaneline, milline on köitmisviis, formaat, paberi tüüp, sisulehekülgede arv jne. Need detailid mõjutavad otseselt trükihinda ja tootmisaja pikkust ning muudatus nendes parameetrites muudab hinda.

Kindel parameeter tellija poolt oli köiteviis (kõvaköide). Konsulterusin trükikojaga, et teha parimad tehnilised valikud ja tööprotsessi planeerida. Trükikojaga otsese kontakti loomine ei olnud oluline ainult selguse saamiseks valikutes, vaid pakkus ka mitmeid muid eeliseid: näiteks võimalust näha ja katsuda erinevaid pabereid ja viimistlusnäidiseid, saada täpsem ülevaade trükiprotsessi ajalisest kulust, arutada koos trükitehnilisi lahendusi. Lisaks loob otsene suhtlus usaldusväärse koostöösuhte, mis on tulevaste projektide õnnestumise jaoks kujundajale väga oluline.

Hinnapakkumised said küsitud kahest trükikojast Tartus: Greif ja Ecoprint.

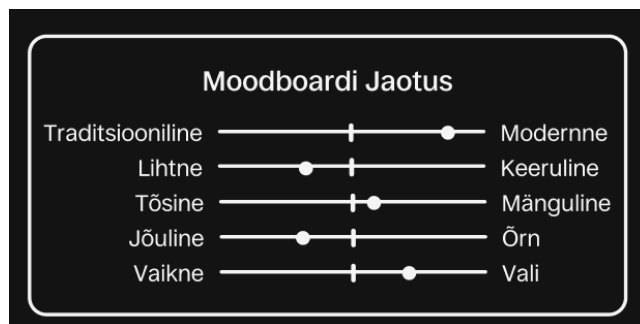
1. Hinnapakkumine Greifist. Erinevate materjalide trükikulu. 11.03.2025 (Lisa 8).
2. Hinnapakkumine Ecoprintist. Erinevate materjalide trükikulu. 21.03.2025 (Lisa 9-11)
3. Teine hinnapakkumine Greifist. Muutus formaat, tiraaž, sisulehtede arv, paber 15.04.2025 (Lisa 12).
4. Kolmas ja lõplik hinnapakkumine Greifist. Muutus lehekülgede arv, paber. 29.04.2025 (Lisa 13)

1.4. Visuaalse stiili määramine

Mood board ehk meeleolutahvel on oluline tööriist, mis aitab kujundada ja kommunikeerida visuaalset kontseptsiooni enne kujundamise alustamist (Lisa 14). Kliendiprotsessis mängib *mood board* olulist rolli, see võimaldab juba varajases faasis kujundada ühtne arusaam projekti visuaalsest keelest ning vajadusel on visuaalse kontseptsiooni muutmine selles etapis oluliselt lihtsam ja kiirem kui hiljem tootmisprotsessi käigus. Samuti toetab *mood board* sujuvat koostööd kogu tiimiga, antud projekti puhul veebidisaineriga. Kõik loomeprotsessis osalejad saavad ühtse visuaalse lähtekoha, mis aitab hoida kogu meeskonda samal lainel ning välistab arusaamatused. Nii kujuneb terviklik, läbimõeldud ja ühtse esteetikaga lõpptulemus.

Visuaalse stiili kujundamisel lähtusime esmalt tellija antud märksõnadest, millega ta iseloomustas oma kunstikogu olemust ja tunnetuslikku suunda: geomeetiline, täpne, puhas, hullumeelne, värvirohke, psühhedeelne, kontrollimatu, noored kunstnikud, toores, aus.

Nende märksõnade põhjal kinnitasid meie endi võtmesõnad, mis aitasid luua sidusa visuaalse kontseptsiooni kogu projekti jaoks: värvirohke, *negative space*, geomeetilisus, grid, *sans serif*. Panime paika ka meeleolutahvli tunnetusliku suuna (Joonis 1). Otsustasime rõhutada julgeid värve ja geomeetrilisi struktuure, mis viitavad nii kunstikogu visuaalsele intensiivsusele kui ka selle täpsusele ja süsteemsusele. Raamatu ning veebigalerii siduvaks elemendiks valisime läbivalt ühtse tüpograafia. Selline lähenemine aitas luua visuaalse sidususe, säilitades samas piisavalt paindlikkust erinevate meediumite eripäradega arvestamiseks.

Joonis 1. Moodboardi jaotus. Visuaalse keele tunnetuslik suund (autori illustratsioon)

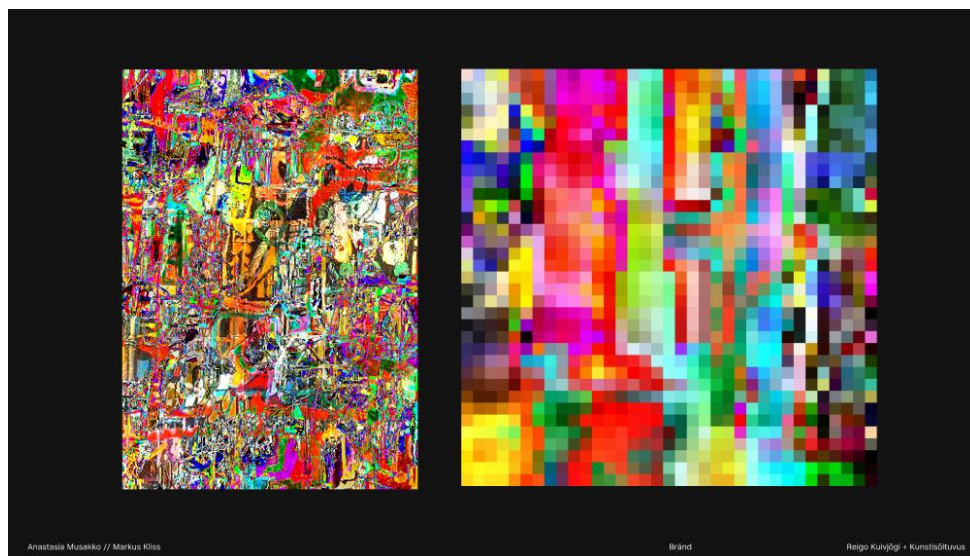
Kirjatüübiks valisime veebidisaineriga Šveitsi stiilist inspireeritud sans-serif fondi Swiza. Kirjatüübi tugevuseks on selle mitmekülgsus, Swiza kirjatüübis on koguni 14 erinevat stiili. See võimaldab luua dünaamilise hierarhia nii pealkirjade, alapealkirjade kui ka kehateksti vahel. Antud kirjatüüp on laialdaselt kasutusel just veebikeskkondades, ent sama hästi toimib see ka väikese tekstimahuga trükistes (Joonis 2).

Joonis 2. Swiza font (Atypo foundry 2025)

Siduvaks elemendiks kahe meediumi, raamatu ja veebigalerii, vahel lõime digitaalse tunnusilustratsiooni (Lisa 15), mis koosneb tellija kunstikogu teoste fragmentidest. See muster on tuletatud tellija maalikogust: valisime mitu maali ning panime kõik ühele kihile kokku, suurendades kujutist pikslitasemeni. Nii tekkis värviline muster, mis aitas siduda

omavahel visuaalse narratiivi kahe meediumi vahel (Joonis 3). Tunnusillustratsiooni kasutasin raamatukaane kujunduses ja suurtes pealkirjades. Täpsemalt käsitlen selle illustratsiooni kasutust töö järgmises peatükis: RAAMATU KUJUNDAMINE.

Joonis 3. Tunnusillustratsiooni tuletamine. Visuaalse stiili esitlus tellijale (autori illustratsioon)

2. RAAMATU KUJUNDAMINE

Käesolevas peatükis käsitlen raamatu kujundusprintsiipe ja loomeprotsessi. Tutvustan raamatu vormi, struktuuri ja sisu ning põhjendan neid valikuid. Töö teostamisel kasutasin Adobe loometarkvara: Indesigni küljendustööriks ning Illustratorit kujunduselementide loomiseks.

2.1. Šveitsi stiil

Raamatu kujundamisel lähtusin Šveitsi stiili iseloomulikele põhimõtetele, eesmärgiga anda edasi tellija kunstikogu olemus. Oma kunstikogu on tellija jaotanud kahte suunda: „punk” ja „rahulik”. „Punk” väljendab toorest, julget ja värvilist esteetikat, samas kui „rahulik” põhineb süsteemsel lähenemisel rütmi, mustri ja/või värvile. Šveitsi stiili selge ja täpne kujunduskeel andis mulle võimaluse rõhutada kunstikogu kahte kontrastset, kuid teineteist täiendavat poolt.

1950ndatel aastatel tekkis Šveitsist ja Saksamaalt disainiliikumine, mida nimetatakse Šveitsi stiiliks. Selle disainiliikumise objektiivne selgus võitis kogu maailma disainerite poolehoidu ning selle disainiliikumise mõju kestab tänaseni (Meggs 1998: 1941-1942).

Selle stiili põhiprintsiibid hõlmavad endas: kujunduse ühtsust, mis saavutatakse kujunduselementide paigutusega matemaatiliselt konstrueeritud ruudustikule (*grid*); objektiivset fotograafiat, mis esitab visuaalset ja kirjalikku informatsiooni selges ja faktitäpses vormis, mis on vabastatud propaganda ja kaubandusliku reklaami liialdatud väidetest; *sans-serif* kirjatüübi kasutamist alternatiivina vanadele seriifidega aktiivkirjatüüpidele. Selle liikumise algatajad uskusid, et *sans-serif* kirjatüüp väljendab progressiivsema ajastu vaimu ja et matemaatilised ruudustikud on informatsiooni struktureerimisel kõige loetavamad ja harmoonilisemad vahendid (Meggs 1998: 1942).

2.2. Raamatukujunduse vundament

2.2.1. Formaati ja trükiväli

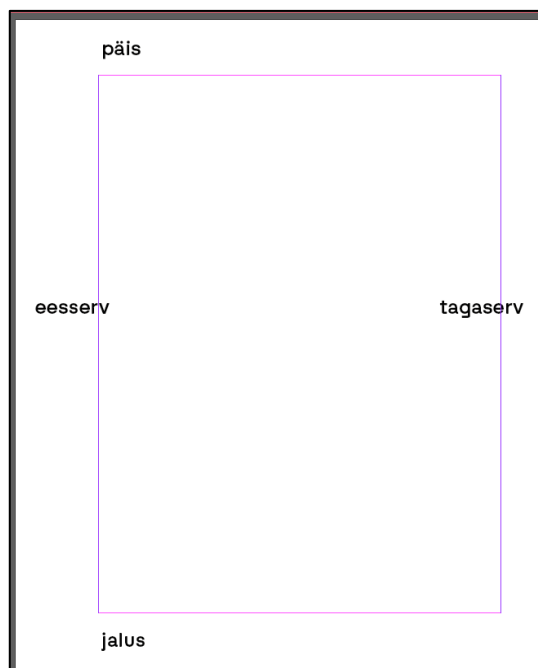
Raamatuid kujundatakse üldjuhul kolmes formaadis: püstpaigutus, kus kõrgus on suurem kui laius; rõhtpaigutus, kus laius on suurem kui kõrgus; ja võrdsete külgpikkustega ruut. Raamat võib olla praktiliselt igasuguses suuruses, ent see nõuab hoolikat läbimõtlemist lähtuvalt esteetikast, tootmisprotsessist ja praktilisusest. Eesmärk on head lugemiskogemust

siiski toetada. Taskuraamat peab mahtuma taskusse, samas atlast loetakse laual ning selle detailne sisu vajab suurt lehte. Kus võimalik, seal peaks sisu määrama vormingu (Haslam 2006: 30).

Minu lõputöö raamatu formaat sai valitud maalide mõõtudest ja proportsioonidest lähtuvalt. Tellija kunstikogust on raamatusse valitud kokku 88 teost, horisontaalseid ja ruudukujulisi rohkem kui vertikaalseid teoseid. Minu eesmärgiks oli otsustada sellise formaadi kasuks, mis toetab teoste erinevaid mõõte ning on praktilise suurusega: raamat mahub kenasti tavalisse raamaturiulisse ning samas on see piisavalt suur, et teosed näiksid mõjusad. Raamatu mõõduks valisin 230 x 280 cm, selline formaat on piisavalt paindlik nii horisontaalsete kui ka vertikaalsetele teostele.

Järgmise etapina sättisin raamatule trükivälja, ehk ees- ja tagaserva ning päise ja jaluse (joonis 4). Trükiväli määrab, kui suur osa leheküljest jääb tühjaks. Lehe trükivälja paika pannes on hea silmas pidada kasutatava materjali tüüpi. Näiteks kalduvad paberkaantega trükiste väljad olema kitsad, et lehekülgede arvu (ja seega ka tootmiskulusid) piirata, samas kui illustreeritud raamatutel on tihti avaramad väljad (Calvert *et al* 2010: 44).

Näituseraamatul ei ole põhirõhk tekstil, vaid pildimaterjalil, seega trükivälja määramisel otsustasin teadlikult arvesse võtta tühja ruumi (*white space*) kasutuse kujunduselemendina. Selle abil on võimalik erinevaid elemente üksteisest eristada: luua tasakaalu kehateksti ja pealkirjade vahel või tekitada raamatus esitatud teose ümber „raam” tänu tühjale ruumile selle ümber.

Joonis 4. Raamatu trükiväli. Vasak lehekülg (autori illustratsioon)

2.2.2. Ruudustik / *grid*

Iga kujunduse oluliseks vundamendiks on ruudustiku väljaarendamine, selle alusel saab paigutada lehtedele mitmesuguseid elemente. Ruudustik võimaldab trükise veergude, veeriste, ning teksti- ja pildiväljade küljendust; see kujutab endast töövahendit struktuuri ja korra loomiseks dokumentides (Calvert *et al* 2010: 43).

Ruudustik annab väga laialdase võimaluse erineva paigutuse loomiseks. Näiteks 32-väljane ruudustik pakub peaaegu piiramatult lahendusi. Suurema arvu väljadega saab piltide suuruste erinevusi kasutada peenekoelisemalt. Samas võimaldab see kujundajal intensiivsemalt aktiveerida pildiala ja luua keerukamaid rütme (Müller-Brockmann 1981: 87).

Lõputöö raamat on kujundatud 32-väljasele ruudustikule (joonis 5), mis võimaldab paigutada teksti kahte veergu ning pakub palju mänguruumi teiste elementide paigutamiseks.

Järgmine küsimus, mida raamatu kujundamisel ära lahendada: kuidas *verso* (vasakpoolne lehekülg) suhtub *rectosse* (parempoolsesse lehekülge); kas nad peaksid olema sümmeetrilised või asümmeetrilised? Enamikul raamatutest on sümmeetriline paigutus, mis järgib köitejoont. Sellist käsitlust soosisid juba keskaegsed käsikirjade kirjutajad. Asümmeetrilistel lehekülgedel puudub sümmeetriajoon teksti ala suhtes, kuid enamikel

asümmeetrilistel tekstiväljade ja ruudustikega trükistel on reeglina esimene ja viimane rida siiski ühel joonel. See tähendab et, kuigi külgmised veerised erinevad vasak- ja parempoolsel leheküljel, jäävad üla- ja alaveerised samaks (Haslam 2006: 42).

Asümmeetrilise küljenduse juured ulatuvad 1920. ja 1930. aastatesse, olles seotud Saksamaa Bauhausi koolkonnaga. Kunstnikud nagu Kurt Schwitters ja Theo van Doesburg katsetasid asümmeetrilise küljendusega, nähes selles lähenemises rohkem pinget ja dünaamikat (Calvert *et al* 2010: 46-47).

Selle peatüki alguses käsitlen Šveitsi stiilile omaseid kujunduspõhimõtteid ning asümmeetrilisus on samuti üks laialdaselt kasutatud printsiipe antud käsitluses. Kuna raamatu kujunduses on üldiselt kasutatud Šveitsi stiilile omaseid põhimõtteid, otsustasin kunstikogu mitmekoelise iseloomu edastamiseks asümmeetrilise küljenduse kasuks. Sellise lähenemise abil katkestan lehekülgede ootuspärase tasakaalu, luues ootamatuid rütme ning andes kujundusele elavust (joonis 5).

Joonis 5. Raamatu kaheleheküljeline asümmeetriline laotus 32-väljasel ruudustikul (autori kuvatõmmis)

2.2.3. Teksti loetavus ja tüpograafiline hierarhia

Üldtuntud empiirilise reegli järgi peaks igasuguse pikkusega tekstis olema 60-72 tärki (tähemärki) rea kohta. Kui rida venib pikemaks, tekib silmal raskusi järgmise rea alguse

leidmisega. Lugemise voolavust katkestab aga ka väiksem tärkide arv reas, kuna silm peab lakkamatult realt-reale hüppama (Calvert *et al* 2010: 82).

Reavahe (*leading*) nõuab sama hoolikat tähelepanu kui reapikkus. Nagu liiga pikad või lühikesed read häirivad ühtlast lugemisrütmi, mõjutab ka reavahe kogu tekstiala loetavust. Liiga tihedalt seatud read aeglustavad lugemist, sest silm haarab korraga nii ülemise kui ka alumise rea. Kui read asuvad liiga lähestikku, ei suuda silm piisavalt täpselt keskenduda vaid ühele reale, vaatevälja satub ka selle vahetu ümbrus. Nii läheb lugejal osa tähelepanust kaduma ja täielikult sisule keskendumine on häiritud (Müller-Brockmann 1981: 34).

Sama kehtib ka liiga suurte reavahede puhul. Kui read asuvad liiga kaugel üksteisest, muutub järgmise rea leidmine raskeks ja lugeja väsib kiiremini. Hästi seatud reavahe aitab silmal sujuvalt ühelt realt teisele liikuda, tehes loetu omandamise ja meeldejätmise lihtsamaks (Müller-Brockmann 1981: 34).

Lõputöö raames valminud raamatu kehateksti suurus on 9.5 punkti. Raamatus kasutatud sans-serif kirjatüübi Swiza ladumisel maksimaalse loetavuse saavutamiseks tuleb suurendada reavahet. Raamatus laotud kehateksti reavahe on 14 punkti (Joonis 6).

It's almost impossible to sum up my friend Reigo.	
in a single sentence. He does too much, achieves	
too much, too much has happened, and there's	
no way I could remember it all and write it down	
here, but I'll try, because our era of friendship	
demands that kind of thing now (who even reads	
long texts anymore?). More than a quarter of a	
century ago, a friendship sparked between me	
and a then bleach-blond Reigo as we spent our	
youth hopping between cafés, engaging in over-	
the-top, often meaningless conversation, discus-	
sions that somehow led us to seriously consider	
buying a house in Honduras (or maybe Nicaragua	
at one point), while he still fished and imported	
tennis stars like Kournikova to Estonia, and our con-	
versations gradually turned toward a shared love.	

Joonis 6. Detailvaade. Raamatu kehatekst (autori kuvatõmmis)

Kehateksti suurusastmes selgusele jõudes, määrasin pealkirjadele suuruse. Kuna tekstide tähtsusaste on erinev, peab neid kujundusvõttena visuaalselt lahutama. Seda tegin tühja ruumi, suurema suuruse ja kaalu abil. Pealkirjad erinevad sisutekstist ka värvi poolest, pealkirjade taustaks on kasutatud tunnusillustratsiooni. Loetavuse edendamiseks suurendasin pealkirjade tähevahet. Raamatus kasutatud pealkirjade suuruseks määrasin 35 punkti (Joonis 7).

Joonis 7. Detail leheküljest. Raamatu pealkirja ja kehateksti vaheline kontrast (autori kuvatõmmis)

2.2.4. Pilt ja värv

Näituse kuraatori Aleksander Metsamärdi sõnul sai näituse pealkirjaks taotuslikult valitud intrigeeriv pealkiri „Kunstisõltuvus“. Tema sõnul viitab sõltuvus vajadusele, tungile. Mingit sorti ihale, mis sünnib omatahtsi ja kontrollimatult (2025: 7). Värvipaleti valikul lähtusin kuraatori seisukohast. Värv kui kujunduselement peaks olema kooskõlas tervikuga. Ehkki värvisassotsiatsioonid on väga subjektiivsed, võib teatud värvidel või toonidel olla kohalikest erinevustest hoolimata universaalsed tõlgendused. Tungi, iha ja „sõltuvussuhte“ visualiseerimiseks valisin aktsentvärviks punase, mis on raamatus läbivalt kasutuses erinevate kujunduselementide puhul (Joonis 8).

Peeter Allik

Liblikas ehk visuaalsete territooriumite hõivamine
The Butterfly, or the Occupation of Visual Territories

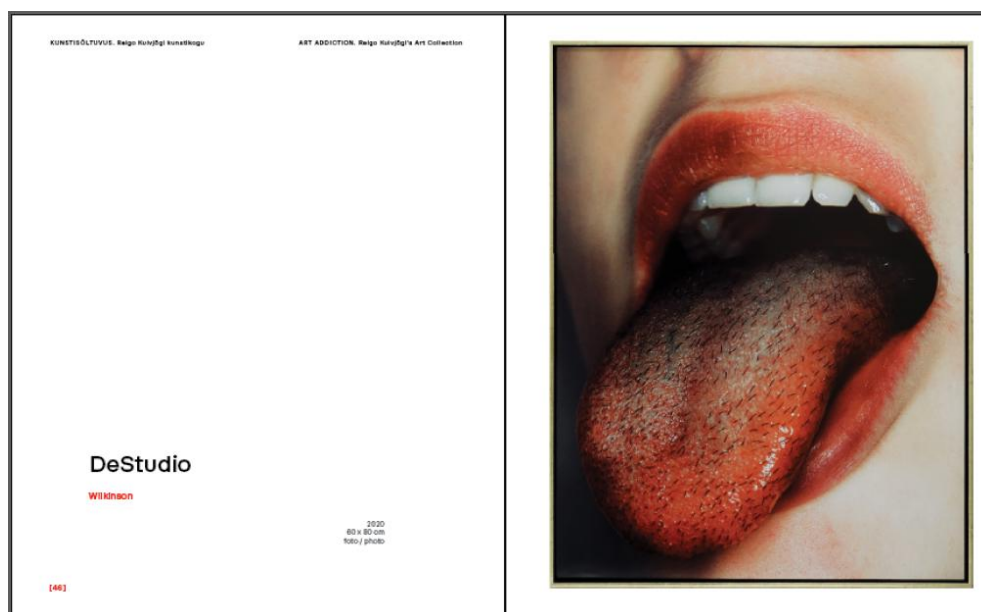
2013
185 x 135 cm
õli, lõuend / oil, canvas

[26]

Joonis 8. Detailvaade. Punane aktsentvärv (autori kuvatõmmis)

Raamatus on rõhk siiski kunstnikel ja nende teostel, seega tuli ka põhjalikult läbi mõelda, kuidas seda teavet esitleda. Kontseptsioonist lähtuvalt on teos esmatahtis, teiseks on autor, tähtsusastmelt nendele järgnev on teose pealkiri. Hierarhiliselt viimasel kohal on lisainfo: teose valmimisaasta, mõõdud, tehnika. Kunstniku nimi peab mõjuma pealkirjana, kuna sisukorras on iga kunstniku nimi sisuüksusena loetletud (Lisa 16).

Esialgses kujundusmaketis planeerisin jaotuse nii, et tekst paikneb *versol* ja teos *rectol*. Kavandatud lahendus võimaldas esitleda kunstniku nime ühtses stiilis pealkirjadega ilma, et nimi teosega konkureeriks. Selline paigutus eeldas aga iga teose jaoks kahe lehekülje kasutamist (Joonis 9).

Joonis 9. Esialgselt kavandatud kaheleheküljeline kujundusmakett (autori kuvatõmmis)

Siin tegin kujundajana vea: ekslikult arvestasin hinnapakkumises igale teosele ainult ühe lehekülje, kuid see ei sobinud kavandatud maketi ülesehitusega. Viga tuli ilmsiks alles siis, kui sisupaber oli trükikotta ära tellitud. Uue lahendusena paigutasin teose ja teksti ühele

leheküljele. Korrigeerisin kujundusmaketti ja sealhulgas tuli teha muudatusi teksti suuruses, määrasin kunstniku nimele uue stiili, 20-punktise suuruse (Joonis 10).

Joonis 10. Uus kaheleheküljeline jaotus (autori kuvatõmmis)

2.3. Kaanekujundus

Raamatukaas on ühtlasi ka pakend, mis reklaamib korraga nii toodet, kui kirjastajat. Sellele tuleks läheneda samamoodi nagu reklaamikampaaniale. Iga kaas peab konkureerima kõigi teiste müügiks välja pandutega ning riulist silma torkama ning ennast ostma ahvatlema (Calvert *et al* 2010: 56).

Paljudes raamatupoodides eksponeeritakse raamatuid nii, et nähtavale jääb ainult raamatuselg. See seab kujundajale täiendava väljakutse: tagada, et raamatuselg ise toimiks eristuva reklaamisildina, mille sõnum on selgelt arusaadav ka siis, kui kaas ise jääb varjatuks. See rõhutab vajadust luua ühtne ja silmatorkav tervik – nii esi- kui ka tagakaas ja raamatuselg peavad moodustama loogilise ja ühtse kujunduslahenduse, mis suudab ka piiratud nähtavusega keskkonnas potentsiaalset lugejat kõnetada (Calvert *et al* 2010: 56).

Minu eesmärk kaanekujunduse loomisel oli peegeldada tellija kunstikogu olemust vastavalt veebidisaineriga määratud võtmesõnadele. Kaanekujunduse loomisel lähtusin Šveitsi stiili printsiipidest ja keskendusin raamatu pealkirja tüpograafilisele esitlusele.

Dekonstrueerisin pealkirja juppideks ja ladusin tähed uuesti kokku, sooviga luua tunnetuslik visuaalne rütm ja dünaamika. Osad täheelemendid rõhutasin tunnusillustratsiooni kasutades. Raamatu esikaanel on kujutatud raamatu pealkiri eesti keeles, tagakaanel aga inglise keeles. Et tagakaas ja raamatuselg silma paistaksid ning seoskid raamatu sisu ühteks tervikuks, kasutasin selja ja tagakaane taustal punast aktsentvärvi (Joonis 11).

Joonis 11. Raamatukaane pinnalaotus (autori joonis)

Antud kujunduslahenduse eeliseks on selle kohandatavus eri formaatidele, näiteks on seda võimalik kasutada ka veebis bännerina (Lisa 17).

3. TEHNILINE TEOSTUS

3.1. Maalide pildistamine

Kuigi projekti sisu sai kinnitatud skoobis, ilmnes töö käigus siiski muudatusi kokkulepitud töö mahus. Tellija ei esitanud alguses vajadust maalide ülespildistamiseks, kuid see vajadus ilmnes hiljem, alles tööprotsessi käigus. Selline olukord nõudis minupoolset paindlikkust ja valmisolekut muudatustega toime tulla, leides tellijale kiire lahenduse: pildistasin maalid ise üles. Tänu kooli õppekavas läbitud fotokursustele, omasin pädevust ning oskusi ülesande ette võtmiseks. Minu eesmärk maalide pildistamisel oli teostada professionaalsed reproduktsiooniks kõlblikud fotod. Kujundajana andis maalidega vahetu kokkupuude olulise eelise: see oli heaks võimaluseks tutvuda maalide värvide ja tekstuuridega päriselus.

Selles alapeatükis annan ülevaate erinevatest protsessidest, mida antud töö etapp nõudis. Näiteks käsitlen, kuidas kavandasin pildistamise tööprotsessi ning milliseid tehnilisi lahendusi ja meetodeid kasutasin, tagamaks professionaalse tulemuse. Samuti kirjeldan milliseid praktilisi väljakutseid ma töö käigus lahendama pidin.

3.1.1. Ettevalmistus, konsultatsioon

Raamatusse planeeritud maale on kokku 88. Nendest olemasolevaid fotosid oli 38 tükki. Töö esimeses etapis tutvusin nende fotodega, et välja selgitada, millised neist sobivad trükis reprodutseerimiseks. Fotode trükikõlblikkuse hindamisel lähtusin kolmest peamimisest kriteeriumist:

- Failivorming: JPEG või TIFF
- Resolutsioon: 300 dpi
- Piisav faili suurus vastavalt raamatu formaadile (230 x 280 mm)

Parema olemasolevate fotode tegeliku mõõdu mõistmiseks, teisendasin tehisaru (Open Ai, isiklik suhtlus, 30.03.2025) abiga formaadi mõõdud piksliteks. Kontrolli aluseks olid järgmised mõõdu- ja pikslisuuruste vastavused, tingimusel, et resolutsioon on 300dpi:

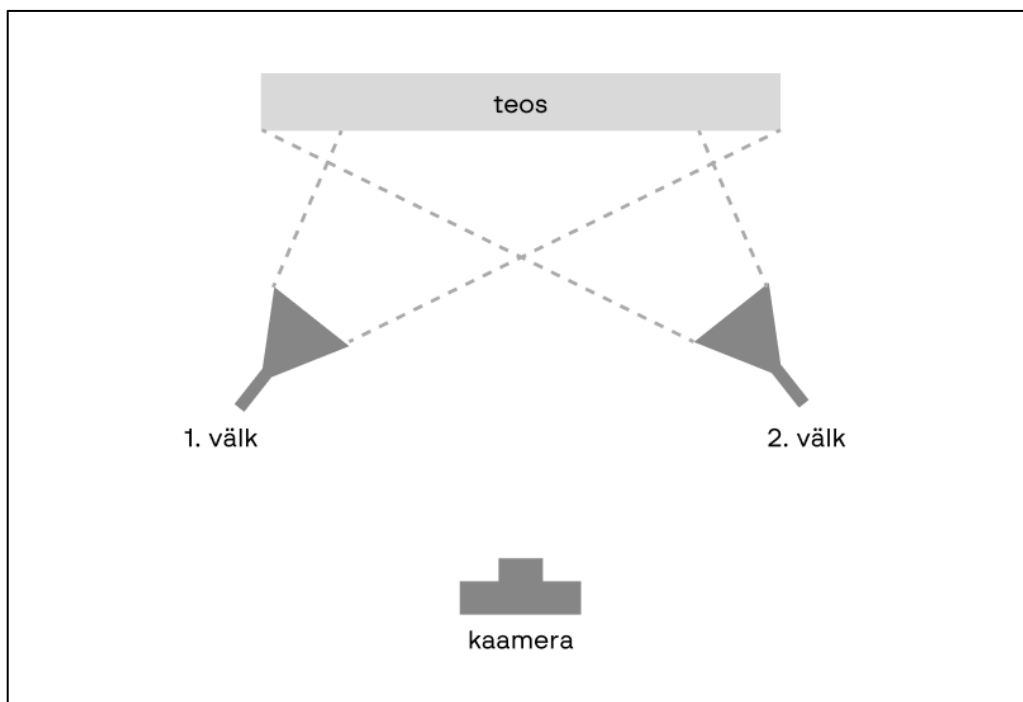
- 10.16 cm × 15.24 cm → 1200 × 1800 px
- 20.32 cm × 25.4 cm → 2400 × 3000 px
- 27.94 cm × 35.56 cm → 3300 × 4200 px

Hinnangu tegemiseks lähtusin 2400 x 3000 px mõõdust, tagamaks teravat ja detailset tulemust trükis. Olemasolevatest fotodest osutusid trükikõlblikuks vaid 23 fotot. Ligikaudu kolmandik fotodest ei vastanud nõuetele, need olid kas liiga väikse resolutsiooni või faili suurusega.

3.1.2. Pildistamine

Pildistamist vajasisid veel 65 teost. Teoste pildistamiseks ettevalmistamisel oli suureks abiks fotoosakonna õppejõud ja selle lõputöö konsultant Andrus Kannel. Leppisime kokku konsultatsiooni aja fotostuudios. Selleks valisin välja erinevad teosed, osad keerulisemad, mida kindlasti soovisin stuudiokeskkonnas Andrus Kannela juhendamisel pildistada (Joonis 12). Stuudios kasutasin järgmisi seadmeid:

- Kaamera: Canon Mark III
- Objektiiv: 100 mm
- Valgustus: kaks stuudiovälku
- Lisavarustus: värvikaart, statiivid, reflektor, eksponomeeter

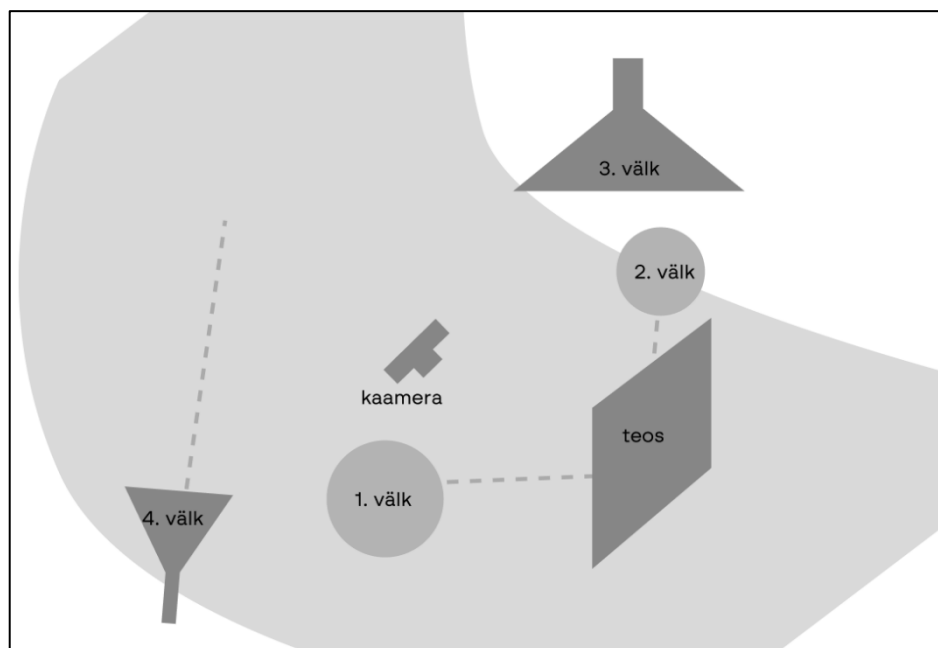

Joonis 12. Stuudios pildistamise skeem (autori illustratsioon)

Kaamera sätted olid järgnevad:

- ISO: 100
- WB (white balance): 5600 K
- Säriaeg: 1/125
- Ava: f/11 ja f/16

Studios pildistasin kokku 12 teost, nendest ajakulukam oli kõige keerulisem teos: Kiwa „Spiegel im spiegel” (Lisa 18). Tegemist on teosega, mis koosneb täielikult peegelpinnast. Paika sätitud skeem selle teose puhul ei toiminud – pildistamisel jäi peegeldus täiesti mustaks, nii jääb vaatajale arusaamatuks, et tegemist on peegelpinnaga. Siiski soovisin, et ka fotolt kajastuks peegli olemus, seega tuli välja mõelda uus viis, kuidas seda teost jäädvustada. Andrus Kannela abil leidsime toimiva lahenduse: pildistamiseks kasutasime ahritektuurifotodeks mõeldud shift-objektiivi. Selline objektiiv võimaldab pildistada ehitisi täismöödus ja lähedalt, perspektiivi moonutamata. Shift-objektiivi abil saime teost pildistada ilma, et me ise peegeldusse jääks. Samuti muutus välkude paigutusskeem (Joonis 13).

Joonis 13. Uus skeem (autori illustratsioon)

Kõiki maale ei olnud logistiliselt võimalik fotostuudiosse transportida, seega järgmine pildistamine toimus Art & Tonicu galeriis, kus asus valdav osa maalidest. Õnneks oli sealsete tingimustega ja koolist laenatud tehnikaga võimalik taastada stuudiole sarnane valgus- ja

pildistamiskeskond. Seekord ja edaspidi pildistasin iseseisvalt, tellija abiga, kes tegeles teoste üles- ja allaseadmisega. Pildistamine galeriis kestis ligikaudu 4 tundi ning üles sai võetud 41 teost. Kasutusel oli sama varustus nagu stuudioski: kaks välku, eksponomeeter, statiiv, kaamera, objektiiv. 100 mm objektiiv eeldab küll teatud kaugust, kuid tänu piisavale ruumile oli seda võimalik saavutada.

Järgnevate lokatsioonide puhul olid pildistamistingimused oluliselt kehvemad võrreldes stuudio või galerii keskkonnaga. Tuli kohaneda ruumipiirangute, valgusolude ja ajasurvega, mis mõjutasid nii pildistamise protsessi kui ka järeltöötamise mahtu. Järgmiseks lokatsiooniks oli Tartu Linnavalitsus, pildistamise hetkel asus seal 3 näitusele minevat teost. Mul ei õnnestunud ruumipuuduse tõttu välja kasutada, seega tuli pildistada loomuliku valgusega. Kuna teosed olid suuremõõtmelised, asendasin tavaliselt kasutuses oleva 100 mm objektiivi 50 mm objektiiviga, mis võimaldas kitsas ruumis rohkem ala kaadrisse saada, kuid võis teose proportsioone kergelt moonutada.

Viimane pildistamine leidis aset Ujula tänaval, tellija kunstilaos. Kunstilattu olid viidud kõige suuremad teosed. Välkude korrektseks paigutuseks oli taaskord vähe ruumi, ka seal tuli kasutada päevavalgust. Nii kunstilaos kui ka Linnavalitsuses pildistatud tööde puhul oli vajalik ulatuslik järeltöötlus, et taastada korrektsed värvi väärtused.

Olen veendunud selles, kui mul tuleks taas maale reproduktsiooniks pildistada, teeksin seda kindlasti ainult fotostuudios. Studio kontrollitud valgus, piisav ruum ja tehnilised võimalused tagavad kvaliteetse tulemuse. Erinevalt kontoriruumidest või ladudest, kus tuleb pidevalt kohandada nii valgusallikate asetust, ruumiplaani kui ka pildistamisnurka, on stuudios kõik need tingimused juba optimaalselt paigas. See tähendab, et saan keskenduda pildistamise sisule, ning ei pea looma sobivaid tingimusi täiesti nullist. Eriti olulised on stuudio tingimused siis, kui maalid on suured või tekstuursed. Ühtlane valgustus ja õige objektiivinurk võimaldavad edasi anda teose värvi ja pinnaomadusi, ilma et hiljem oleks vaja märkimisväärselt aega kulutada järeltöötamisele.

3.1.3. Fotode järeltöötlus

Fotode pildistamise järel algas nende järeltöötlemine, selle etapi eesmärgiks on valmistada materjal ette trükikõlblikeks reproduktsioonideks. Kasutasin Adobe Photoshopi tööriistu värvide korrigeerimiseks, perspektiivi kohandamiseks ja failiformaadi ning mõõtude viimistlemiseks vastavalt trükise nõuetele.

Kõige lihtsamaks osutusid fotostuudios ning galeriis tehtud maalide töötlusted. Tänu kontrollitud, ühtlasele valgusele ning täpselt ülesvõttele vajasid need pildid minimaalset töötlust, enamasti piisas kontrasti ja värvitasakaalu korrigeerimisest. Samuti olid maalid pildistatud täpselt paralleelselt kaamerasensoriga, mistõttu ei olnud vaja teostele perspektiiviparandusi rakendada.

Ajakulukamaks kujunes teiste lokatsioonide, eelkõige Linnavalitsuse ja kunstilao fotode töötlus. Neis keskkondades ei olnud võimalik valgusolusid täielikult kontrollida, tuli paljudel juhtudel teha põhjalik värvitöötlus, et taastada teose originaalne tonaalsus ja detailid. Sageli tuli korrigeerida nii valgetasakaalu kui ka tumedate ja heledate alade suhet, et saavutada võimalikult loomutruu tulemus.

Teine oluline töötlustapp puudutas perspektiivi korrigeerimist. Paljud maalid ei olnud pildistamise hetkel täpselt tasapinnaliselt kaameraga paralleelsed, eriti keeruline oli see suuremõõtmeliste tööde puhul, kus kaamerat ei saanud piisavalt kaugele paigutada. Sellistel juhtudel kasutasin Photoshopi perspektiiviparanduse tööriistu, et moonutused eemaldada.

Lisaks kohandasin vajadusel ka piltide lõplikke mõõtmeid, et need vastaksid trükiformaadile. Töödeldud fotod vormistasin TIFF-formaadis failideks. Lõpptulemusena valmisid tehniliselt korrektsed ja trükiks sobilikud reproduktsioonid.

3.2. Tootmisprotsess

Võib öelda, et „kujundustöö on lahing, aga trükkimine sõda”, kuna kogu protsessi vältel tuleb arvesse võtta suurt hulka keerulisi tegureid. Trükise tootmine on viimane etapp ja trükitootmisega seonduvate iseärasuste hea tundmine on kriitilise tähtsusega (Calvert *et al* 2010: 126).

Antud alapeatükis annan ülevaate raamatu materjali valikutest, trükiettevalmistusest ja tootmisprotsessi tulemusest.

3.2.1. Trükiettevalmistus

Raamatu trükk sai teostatud Tartus Greifi trükikojas, tellija eelarvele osutus sobivaimaks just Greifi hinnapakumine .

Üldjuhul teostatakse väikesetiraažilisi töid digitrükis, suuremate tiraažide (näiteks alates 500 eksemplarist) kujuneb hind odavamaks ofsettrüki meetodi puhul (Kalajas 2025). Raamatu tiraaž on 300 eksemplari ning trükimeetodiks sai valitud digitrükk.

Digitrükimisel ei imbu tahm paberisse nagu tavaline trükivärv, vaid moodustab selle pinnale õhukese kihi. Üldiselt paistab digitaalselt trükitud värvus veidi küllastatum. Põhjuseks on väiksem trükivärvi imendumine paberisse, võrreldes traditsiooniliste trükimeetoditega (ofsettrükk) (Calvert *et al* 2010: 131). Üleküllastatud värviväärtuste ennetamiseks tõstsin teoste fotodel värviväärtuse heledusastet 10% võrra.

Raamatu sisupaberiks valisin kaetud matt-läikega trükipaberi Arctic Volume White. Kaetud paber sai valitud raamatu sisust lähtudes, tegemist on siiski raamatuga, kus on oluline roll reproduktsioonide kvaliteedil. Kaetud paberile trükkides jäävad sügavamad ja intensiivsemad värviväärtused. Greifi trükikoja tootmisjuhi Gunnar Kalajase (2025) soovitusel valisin paberi grammkaalu 170g/m², nii jäävad kujutised pöördel oleva lehe varju, lisaks annab raskema kaaluga paber raamatule volüümi.

Vastavalt raamatu sisupaberile tuli valida igasugusele pildimaterjalile õige värviprofiil, selleks osutus Fogra 51 ehk PSO Coated V3. Värviprofiili määrasin piltidele kõige viimase etapina.

Soovisin, et raamatu sisuplokk erineks eeslehtedest, seega kaalusin esialgselt katmata värvilise paberi kasutust raamatu eeslehtedel, kuid see osutus siiski üsna suureks kuluartiklaks hinnapakkumises. Alternatiivina valisin katmata valge paberi Serixo grammkaaluga 170g/m², millele on teostatud neljavärviline trükk.

Kõvakaaneline raamat on sirge seljaga ning kaanekatte materjaliks valisin Geltex katte, mis imiteerib lõuendi tekstuurset pinda.

Enne raamatu trükki teostatakse trükiettevalmistuse etapina värvilised kontrolltõmmised ehk digiproofid. Selle etapi eesmärgiks on jäljendatava trükiprotsessi värviulatuse täielik saavutamine, et kontrollida trükist tulevaid värviväärtusi (Kasela *et al* 2014: 47).

Greifis teostati värviproof tindiprinteriga ja fotopaberile. Sain raamatust valida neli lehekülge. Lehekülgede arv on piiratud, sest digiproofimise etapp on üsna kallis. Seega tuli hoolikalt välja valida kõige keerukamad teosed proofi teostamiseks (Lisa 19-22).

3.2.2. Tootmine

Tootmisprotsessi viimaseid etappe saatsid erilised emotsioonid. Olin elevil raamatu valmimise pärast ning samas ka ärevil suure vastutuse ees – iga detail peab olema õiges kohas ning trükiettevalmistuses ei tohi olla vigu. Eksimused jäävad raamatusse igaveseks. Emotsioonid jõudsid haripunkti vahetult enne raamatu trükki saatmist, mil toimus sisukontroll ja trükiettevalmistus. Sellel perioodil olin tihedas suhtluses trükikoja prepressi spetsialisti Mait Landiga, kes oli alati abivalmis vastama kõikidele tehnilistele küsimustele.

Raamat valmis vastavalt planeeritud ajakavale ning värskest trükist tulnud raamatuid oli näha näituse avamisel Mikkeli kunstimuuseumis. Töö planeerimis- ja teostusprotsess on olnud pikk ja põhjalik ning käegakatsutavat lõpptulemust on kujundajana üsna tänuväärne näha.

KOKKUVÕTE

Disainiprojekti kavandamine nõuab põhjalikku ettevalmistust ja planeerimist. Sellega luuakse vundament, millele põhinevad kõik järgnevad kujundustöö etapid. Projekt, mis koosneb paljudest ühenduslülidest (tellija, koostööpartner, kujundaja, tootja), peab sisaldama selgelt piiritletud lähteülesannet ja eesmärki. Projektijuht tagab/koordineerib kõigi kaasosaliste vahel sujuva kommunikatsiooni.

Käesoleva lõputöö praktilise väljundina valmis Mikkeli kunstimuuseumis avatud näitusele „Kunstisõltuvus. Reigo Kuivjõgi kunstikogu” raamat, mis moodustas osa laiemast visuaalsest tervikust, mille teine jaotis oli veebileht. Nii trüki- kui ka veebimeedia rakenduses on läbivalt jälgitud selget esteetilist ja kommunikatiivset joont.

Lõputöö praktilise väljundi eesmärk oli luua tervikuna mõjuv trükis, mis peegeldab tellija kunstikogu kaasaegset ja mitmekoelist olemust, olles kooskõlas projekti raames loodud visuaalse keelega. Raamatu kujundusmaketi loomisel lähtuti Šveitsi stiili kujundusprintsipidele. Kujundusprotsess hõlmas endas nii formaadi, trükivälja, ruudustiku, kui ka tüpograafilise hierarhia kehtestamist, toetades teksti loetavuse põhimõtteid. Disainiprotsessi käigus valmis raamatule ka pakend ehk kaanekujundus, eesmärgiga siduda raamatus esitletud sisu ühtseks tervikuks. Lõputöö tehniline teostus käsitles maalide pildistamise protsessi, fotode järeltöötlust ning trükiettevalmistuse ja tootmisprotsessi iseärasusi. Lõpptulemusena valmis raamat, mis vastab kliendi ja koostööpartnerite ootustele.

Summary

This thesis focuses on designing and laying out the book "Art Addiction. Reigo Kuivjõgi's Art Collection" as part of a broader visual project that includes both the exhibition and its corresponding website. The book aims to enhance the exhibition experience and function as an independent art publication, with a deliberate visual and conceptual connection to the digital platform. This required close collaboration with a web designer to create a unified visual language, ensuring that both mediums — print and digital — form a cohesive whole while also respecting their distinct characteristics.

The project began with a detailed briefing process that clarified the project's scope and established a structured plan, including budget considerations and consultations with the client, web designer, and printing partners. This scope definition was essential for managing expectations, avoiding project drift, and ensuring clear communication throughout the creative process.

The design work was guided by Swiss design principles, emphasizing clarity, structure, and hierarchy through the use of grids, sans-serif typography, and carefully balanced asymmetrical layouts. A mood board was created based on the client's keywords — geometric, precise, colorful, psychedelic — to define the visual style, supported by a custom illustration that linked the book's design to the digital gallery.

An essential part of the project involved photographing 88 paintings, which entailed both studio and on-site sessions to achieve high-quality reproductions suitable for print.

The production phase included early involvement of the printing house to finalize technical decisions, choose papers and finishes, and conduct color proofs to ensure accurate print results. The book was printed using digital technology at Greif Print House in Tartu, taking into account the client's budget and the specific demands of reproducing artwork in high quality.

This project underscores the importance of thorough preparation, collaborative teamwork, and a commitment to craftsmanship in achieving a professional and unified design outcome.

KASUTATUD KIRJANDUS

Atipo Foundry. Swiza font. [WWW] <https://www.atipofoundry.com/fonts/swiza>
(17.04.2025)

Calvert, S., Casey, A., Dabner, D. (2010). *Graafilise disaini kool: Baaskursus trükikunsti, liikuva graafika ja digimeedia vallas tegutsevatele disaineritele*. Hiina: OÜ kirjastuskeskus

Eilart, A., Käsnapuu, K., Metsamärt, A., Moss R, T. (2025). *Kunstisõltuvus. Reigo Kuivjõgi Kunstikogu*. Tartu: Art & Tonic.

Haslam, A. (2006). *Book design*. Hiina: Laurence King Publishing Ltd.

Kalajas, Gunnar. (2025). Konsultatsioon trükikojas. 04. märts, Tartu.

Kaselaid, I., Kingo, E., Levin, M., Tammes, K. (2014). *Trükiettevalmistus*. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.

Meggs, P. (1998). *A History of Graphic Design*. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Müller-Brockmann, J. (1981). *Grid systems in graphic design. A visual communication manual for graphic designer, typographers and three dimensional designers*. Kahekümne teine väljaanne. Salenstein: Braun Publishing AG.

OpenAI. (2025). ChatGPT (27. märtsi versioon), suur keelemudel, <https://chatgpt.com/>

Samara, T. (2020). *Design Elements. A visual communication manual*. Kolmas väljaanne. Ameerika Ühendriigid: Quatro Publishing Group USA Inc.

Uptime. Kuidas vältida scope creepi ehk mida teha, et arendusprojekt eelarve käest ära ei läheks? [WWW] <https://www.uptime.ee/kuidas-valtida-scope-creepi-ehk-mida-teha-et-arendusprojekti-eelarve-kaest-ara-ei-laheks/> (01.05.2025)

LISAD

Lisa 1. Projekti briifi lehekülg 1/4

Reigo Kuivjõgi Briif

NÄITUSE PEALKIRI: Kunstisõltuvus. Reigo Kuivjõgi kunstikogu

Näituse kataloog ja veebileht

Tellijä: Reigo Kuivjõgi

- Tähtajad:
 - Valmimine: Mai algus 2025 (3 kuud) – kataloog trükivalmis 22.apr / veeb laivi
 - Vaheetapid: Täpsustame jooksvalt
- Sisu:

Näitus toimub Mikkeli muuseumis, jaguneb kahe korruse peale, neljaks tsooniks: pidu, pillerkaar, pohmell, peaparendus.

Reigo ise jaotab oma tööd kahte ossa:

1. geomeetiline/täpne/puhas suund
2. hullumeelne/värvirohke/psühhedeelne/kontrollimatu

Kunstikogu iseloomustab nii – noored kunstnikud, moodne kunst, ärkamisajast saati kogutud kunst

“mõned tööd on aastaid laos seisnud; kunst on oluline, kui see on nähtav”

1. Bränd

Milliste märksõnadega iseloomustaksid näitust?

geomeetiline/täpne/puhas –
hullumeelne/värvirohke/psühhedeelne/kontrollimatu

Kuidas näeb sinu meelest välja edukas näitus? (näitajad: külastajate arv/müüdnud teosed)

näitusel midagi müügiks ei lähe, külastajate arv, näitus võiks mõjuda nagu hea film (kui tekib arutelu/mõtted/visuaalid näituse järgselt, vaimustunud külastajad)

- idee - rohkem rahvast juurde. kohvik, Jaak Joala kuju??

Millised on sinu põhiväärtused, mida sooviksid selle projektiga edasi anda?

kunsti rohkematele inimestele kättesaadavamaks, julgust juurde, mängulisus

Lisa 2. Projekti briifi lehekülj 2/4

Kes on otsesed konkurendid? (teised galeriid/näitused)

kõik toimuvad asjad KUMUs (nt "Spiegel im Spiegel. Eesti ja Saksa kunsti kohtumised Lucas Cranachist Arvo Pärini")

- Kadrioru muuseum – püsinäitus/vanad meistrid (ei konkureeri)

teist erakogu näitust parasjagu ei ole, galeriidel teine lähenemine

Keelekasutus – eesti ja inglise

Sihtrühm – Näituse külastajad, kunstikogujad, kuraatorid, kunstihuvilised? Põhirõhk on kunstihuvilisel

2. Veeb

Millised funktsionaalsused peaksid olema?

- Maale peaks saama avada suurele ekraanile
- Keelevahetus
- Ankeedivorm

Milline on teoste/kunstnike jaotus veebilehel?

- Jaotub kunstnike nimede järgi (igal kunstnikul on erinev arv teoseid)
- Peaks olema ka kunstnike tutvustav tekst

Mis infot oleks kontaktides vaja kommuikueerida?

- Ainult ankeedikast (ei soovi telefoni ega meili lehele)
- Näituse toimumise ajal aadress

Miks on sul veebilehte vaja? (nt suurendada müüginumbreid, edendada brändiolemust, reklaamida näitust jne)

- Näitust reklaamida
- Kajastada töid ja teha need nähtavaks rahvale
- Digigalerii / digiarhiiv

Lisa 3. Projekti briifi lehekülj 3/4

Millised on sinu ootused uuele veebilehele? (nt mis informatsiooni peaks veebileht kajastama, milliseid funktsionaalsused, seal hulgas animatsioonid lisa väärtust andvad esemed peaksid lehel olema)

- Mida lihtsam seda parem (kerge kasutajamugavus ja teekond)
- Sada plus fotot on lehel
- Edastada teose laiemat tausta (tekkimislugu, autor jne)

Milliseid ekraanivaateid (avaleht, kontakt, galerii, keelevahetus) peaks veebileht hõlmama?

- Avaleht (Näituse kontseptsioon või kogututvustus)
- Galerii
- Kontakt (Footer)
- Meedia
- Keelevahetus

Kas sul on kindlaid inspiratsiooniallikaid? (nt inspireerivad veebilehed, kunstnikud, influencerid jne)

- Perroitiin Prantsusmaa
- https://www.perrotin.com/artists/jean_philippe_delhomme/806#images

Kas on olemas veebidomeen?

- kuimus.com (olemas on see)

Kui kaua peaks veebileht laivis olema?

- Nii kaua kui kogu olemas on

kas on platvormi eelistusi, milles veebilehte ehitada?

- Webflow

Kas on soovi Google analüütikat ja SEO-d kasutada?

- Analüütika võib olla ei pea
- SEO peab olema

Lisa 4. Projekti briifi lehekülg 4/4

2.1 eelarve

 EELARVE

3. Kataloog

Kataloogi läheb 60-100 teost. Ka sellised teosed, mida näitusel eksponeeritud ei ole. Näitusele minevate teoste lõplik nimekiri saab valmis 18.02 - Mikkeli muuseumi poolt

Miks on näitusekataloogi vaja?

- anda näitusele lisaväärtust kvaliteetse ja visuaalselt tervikliku/huvitava näitusekataloogi abil

Millised on ootused kataloogile?

- kataloogil võiks olla hea müük
- visuaalselt huvitav/äge erine
- kooskõlas veebigaleriiga
- rõhk on kunstikogul, mitte kogu omanikul

Mis on tiraaž?

- 300-500

Kujundaja otsustada järgnev: (on võimalus käia koos trükikojas)

- Kaas (kõvakaaneline, tekstiil/paber/papp)
- Kataloogi formaat
- Kõide - coptic binding/case binding / japanese binding
- Kaane viimistlus (emboss/Spot UV coating)
- erinev trükitehnika? (digitrukk, siiditrukk) (võib minna trükikotta näidistega tutvuma)

3.1 eelarve

 EELARVE

Lisa 5. Projekti *scope* lehekülg. Näituseraamat 1/3

Skoop: Näituseraamat

1. Üldinfo

- **Projekt:** Näituseraamat „Kunstisõltuvus. Reigo Kuivjõgi kunstikogu”
 - **Tellijä:** Reigo Kuivjõgi
 - **Valmimistähtaeg:** 30. aprill 2025 (trükivalmis kujul) hiljemalt 22.maiks trükikojast kätte
 - **Eeldatav tiraaž:** 300-500 eksemplari
 - **Keel:** Eesti ja inglise
-

2. Eesmärk

Koostada näituseraamat, mis:

- esitleb Reigo Kuivjõgi kunstikogu põhjal valminud näitust;
 - pakub sisu ka nendele teostele, mis ei jõua füüsilisele näitusele;
 - täiendab näituseelamust ja toimib ka iseseisva kunstiraamatuna;
 - toetab näituse ja kunstikogu nähtavust ning levikut;
 - haakub veebilehe disainiga
-

3. Sisuplokkide jaotus kataloogis

- Näituse pealkiri ja kuraatori tekst
- Reigo Kuivjõgi kogumispõhimõtted (tekstiline iseloomustus, kunstikogu arengulugu)
- teosed

Teoste loetelu ja tutvustus

- 60–100 teost, igaühe kohta: teose nimi (kahes keeles), autor, valmimisaasta, tehnika, mõõt

Lisa 6. Projekti *scope* lehekülg. Näituseraamat 2/3

Kujunduslik kontseptsioon

- Kujundus lähtub kahest esteetilisest suunast:
 - **Geomeetriline/täpne/puhas**
 - **Hullumeelne/värvirohke/psühhedeelne/kontrollimatu**
 - Rõhk disainielementidel, mis toetavad kontrastset kontseptsiooni
 - Visuaalne sünkroonsus veebilehega (värvid, tüpograafia)
-

5. Töövoog ja tähtajad

Etapp	Tähtaeg
Kataloogi struktuuri kinnitamine	veebruar 2025 lõpp
Teoste nimekirja ja andmete valmimine	18. veebruar 2025
Kujunduse kontseptsioon	märts 2025 algus
Keelekontroll ja tõlked	märts-april I 2025
Kujunduse lõppversioon	22. aprill 2025
Trükiettevalmistus ja trükk	30. aprill 2025

Lisa 7. Projekti *scope* lehekülg. Näituseraamat 3/3

6. Rollid ja koostöö

- **Tellij:** Reigo Kuivjõgi – kunstikogu info, visioon, kooskõlastused
 - **Kuraator/ tekstide autorid:** raamatusse minevad sisutekstid
 - **Kujundaja:** disainib kataloogi visuaalse kontseptsiooni, küljendab
 - **Keeletoimetaja ja tõlkija:** tagab korrektse eesti-inglise keele teksti
 - **Trükikoda:** teostab trüki vastavalt failidele ja valitud materjalidele
-

7. Kvaliteedinõuded

- Visuaalne järjepidevus veebilehega
- Terviklik loogiline ülesehitus
- Trükitehniline kvaliteet (värvustäpsus, teravad reprod, korrektne köide)

Lisa 8. Hinnapakumine Greifist 11.03.2025

Nastja Musakko

Nr. 306

11. märts 2024

HINNAPAKKUMINE

Nimetus: Raamat
Formaat: 240x310
Sisu: 4+4 värv Arctic Volume White 170g
Maht: 96 lk(koos ees ja tagalehega)
Köide: kõva köide sirge seljaga
Kõitepapp: 2,4 mm
Kaas: 4 värv, matt kriipimiskindel laminaat
Kogus: 500 eksi
Hind: 3 180 +km

Sisu: 96 lk
Eesleht: Olin Colours 120g
Hind: 3 420 +km

Kaas: Geltex K, trükk 4 värv
Lisahind: +280+km

Kaanele foolio + surutrükk 100x400mm
Lisahind: +140+km

Kaas: kalingur (köide 7)
Lisahind: +235+km

Köide: lõigatud äärtega köide
Lisahind: +250+km

Köide: prantsuse köide
Selg: foolio trükk 1x
Kõitepapp: trükk siidis 1 värv
Lisahind: +420+km

Ümbris: 150g Galerie Art Silk
Trükk: 4 värv+ kriipimiskindel matt laminaat
Lisahind: +480+km

Lisa 9. Hinnapakumine Ecoprindist 21.03.2025 1/3

Lehekülg: 1

ecoprint

Pakkumine nr 5034751
 Dok. kuupäev 21. märts 2025. a.

Tellija:
Art&Tonic UÜ

Kontaktisik: Anastasia Musakko 53916238

Algmaterjal: Tellija pdf	Transport: Tarnija transport					
Nimetus	Form.	Värvilisus	Kogus	Hind	Summa	
Album kõvakaaneline						
sisuplokk 240x310mm, kaaned 250x320mm						
sisu 96 lk, trükk 4/4						
ees- tagaleht trükiga 4/4						
köide lahtise seljaga, punane õmblus						
kaanel tekst foiliga, materjal kalingur						
hind võib muutuda materjalivalikuga seoses						
Galerie Art Silk 150G 52X72						
Arctic Volume White 170G 102X72						
Teenus						
			500	15,0053	7502,65	
Toote maksumus kokku			500	15,0053	7502,65	

KM%	KM alune	KM summa		Summa käibemaksuta:	7502,65
22%	7502,65	1650,58		Käibemaks kokku:	1650,58
				Ümardus:	-0,00
				Summa kokku:	9153,23
KOKKU (EUR):					9153,23

Märkused:
 Kinnitades hinnapakumise, nõustute aadressil <https://ecoprint.ee/tingimused/> Tingimused olevate tingimustega

Hinnapakumine kehtib 14 päeva.

Lisa 10. Hinnapakumine Ecoprindist 21.03.2025 2/3

ecoprint

Tellija:
Art&Tonic UÜ

Pakkumine nr 5034752
Dok. kuupäev 21. märts 2025. a.

Kontaktisik: Anastasia Musakko 53916238

Algmaterjal: Tellija pdfTransport: Tarnija transport

Nimetus	Form.	Värvilisus	Kogus	Hind	Summa
Album kõvakaaneline					
sisuplokk 240x310mm, kaaned 250x320mm					
sisu 96 lk, trükk 4/4					
ees- tagaleht trükiga 4/4					
prantsuse köide, kaligur seljal					
kaaned 4/0 + matt laminaat + foil					
Galerie Art Silk 150G 52X72					
Arctic Volume White 170G 102X72					
Teenus			500	11,2653	5632,65
Toote maksumus kokku			500	11,2653	5632,65

KM%	KM alune	KM summa	Summa käibemaksuta:	5632,65
22%	5632,65	1239,18	Käibemaks kokku:	1239,18
			Ümardus:	-0,00
			Summa kokku:	6871,83
			KOKKU (EUR):	6871,83

Märkused:
Kinnitades hinnapakumise, nõustute aadressil <https://ecoprint.ee/tingimused/> Tingimused olevate tingimustega

Hinnapakumine kehtib 14 päeva.

Lisa 11. Hinnapakumine Ecoprindist 21.03.2025 3/3

Lehekülg: 1

Tellija:
Art&Tonic UÜ

Pakkumine nr 5034674

Dok. kuupäev 17. märts 2025. a.

Kontaktisik: Anastasia Musakko 53916238

Valmimise tähtaeg algmaterjali saabumisest: 19.05.2025

Algmaterjal: Tellija pdf Transport: Tarnija transport

Nimetus	Form.	Värvilisus	Kogus	Hind	Summa
Album kõvakaaneline					
sisuplokk 240x310mm, kaaned 250x320mm					
sisu 96 lk, trükk 4/4					
ees- tagaleht trükiga 4/4					
kaanetrükk 4/0 + matt laminaat + surutrükk					
Galerie Art Silk 150G 52X72					
Arctic Volume White 170G 102X72					
Teenus					
			500	10,6153	5307,65
Toote maksumus kokku			500	10,6153	5307,65

KM%	KM alune	KM summa	Summa käibemaksuta:	5307,65
22%	5307,65	1167,68	Käibemaks kokku:	1167,68
			Ümardus:	-0,00
			Summa kokku:	6475,33
			KOKKU (EUR):	6475,33

Märkused:
Kinnitades hinnapakumise, nõustute aadressil <https://ecoprint.ee/tingimused/> Tingimused olevate tingimustega

Hinnapakumine kehtib 14 päeva.

Lisa 12. Hinnapakumine Greifist 15.04.2025

Nastja Musakko

Nr. 306-1

15. aprill 2025

HINNAPAKKUMINE

Nimetus:	Raamat
Kõiteliik:	kõvakõide
Formaat:	230x280
Maht:	96 lk
Sisu:	4+4 värvi Galerie Art Silk 200g
Kaas:	4+0 värvi, matt kriipimiskindel laminaat 1/0, surutükk esikaanel (40 x100 mm) 1/0, Geltex K
Eesleht	koos sisuga
Papp:	2,4 mm (sirge selg)
Õmblemine:	punase niidiga
Algmaterjal:	pdf
Hind:	300 eks 3170 € + k/m

Hinnad kehtivad 1 kuu.

Valmimine sõltub paberi tarne tähtajast.

Lisa 13. Hinnapakumine Greifist 29.04.2025

Nastja Musakko

Nr. 306-2

29. aprill 2025

HINNAPAKKUMINE

Nimetus:	Raamat
Kõiteliik:	kõvakõide
Formaat:	230x280
Maht:	128 lk koos eeslehtedega
Sisu:	4+4 värvi Arctic Volume White 170g
Kaas:	4+0 värvi, surutükk esikaanel (224 x284 mm) 1/0, Geltex K
Eesleht	koos sisuga
Papp:	2,4 mm (sirge selg)
Õmblemine:	punase niidiga
Algmaterjal:	pdf
Hind:	300 eks 3 800 € + k/m

Hinnad kehtivad 1 kuu.

Valmimine sõltub paberi tarne tähtajast.

Lisa 14. *Mood board*

Lisa 15. Tunnusillustratsioon

Lisa 16. Raamatu sisukord

KUNSTISÕLTUVUS. Reigo Kulvjõgi kunstikogu

Sisukord

Miks just „Kunstisõltuvus“? / Why “Art Addiction”? [6]

Aleksander Metsamärt

Koguja, mentor ja intertekstuaalne looja / Collector, Mentor, and Intertextual Creator [18]

Rauno Thomas Moss

Peeter Allik [26] DeStudio [30] Jaan Elken [31] Aleksei Gordin [32]

Albert Gulk [33] Kärt Hammer [34] Mirjam Hinn [35] Tiit Jaanson [36]

Andrus Joonas [38] Siiri Jüris [41] Alice Kask [43] Raivo Kelomees [45]

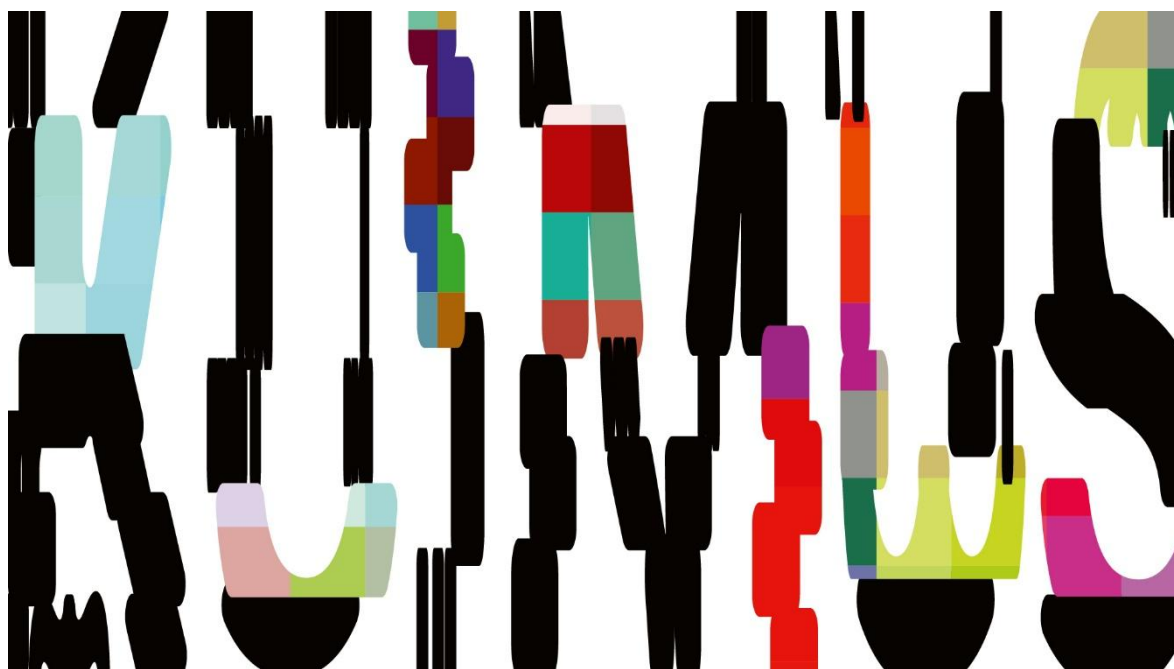
Kiwa [46] Kristi Kongi [49] Toomas Kuusing [50] Laivi [51]

Leonhard Lapin [52] Laurentsius [60] Heikki Leis [61] Ado Lill [64]

Andres Lõo [65] Holger Loodus [66] Marko Mäetamm [67] Ilmar Malin [71]

[4]

Lisa 17. Veebibänner

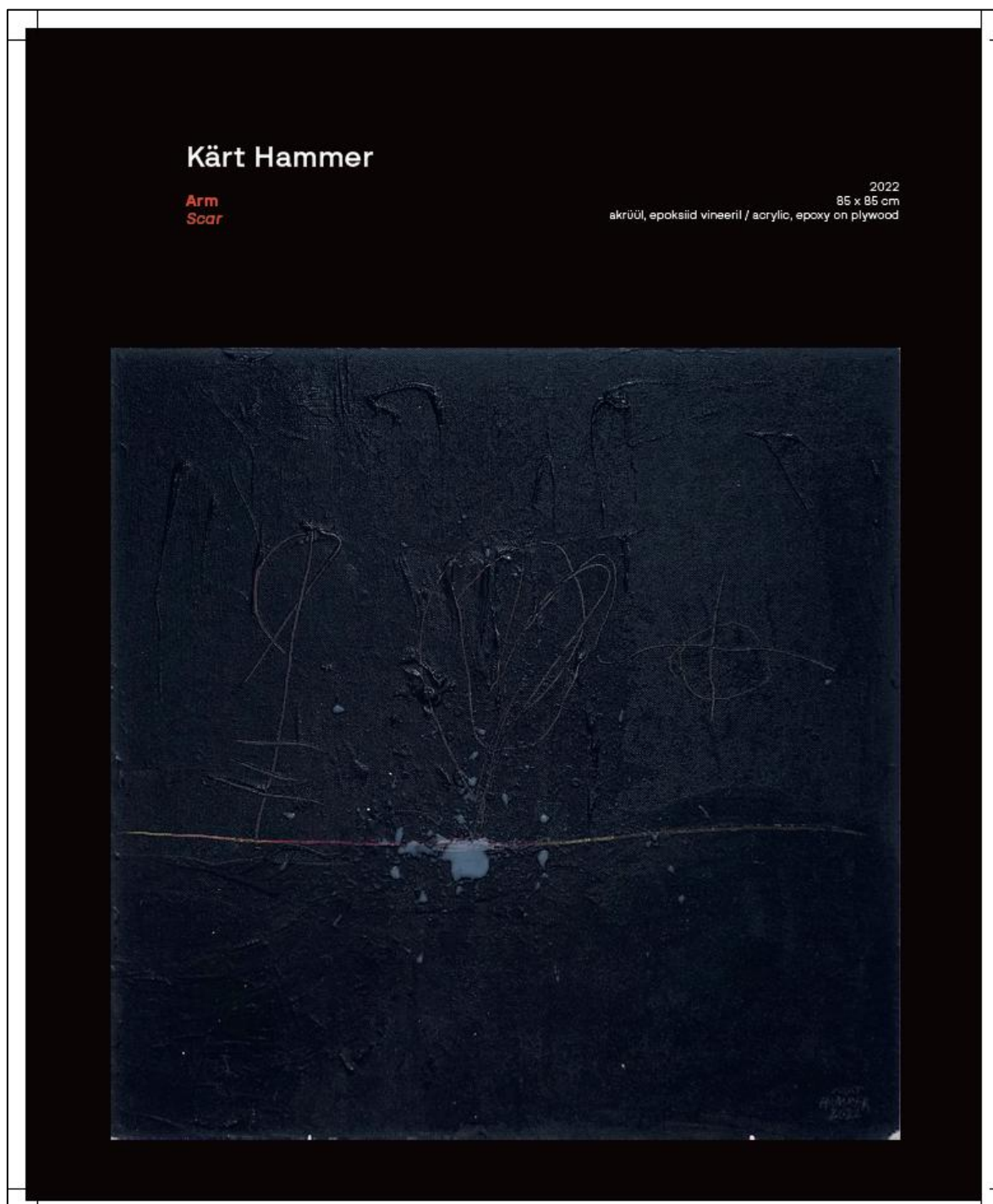
Lisa 18. Kiwa „Spiegel im spiegel”

Lisa 19. Proofi fail 1/4

Lisa 20. Proofi fail 2/4

Lisa 21. Proofi fail 3/4

Raivo Kelomees

Nimeta
Untitled

1985
110 x 125 cm
õli, lõuend / oil, canvas

[47]

Lisa 22. Proofi fail 4/4

